

Pareiškimas dėl dirbtinio intelekto

T Europos literatūros vertėjų asociacijų taryba jau kuris laikas stebi sparčiai kintantį generatyvinio dirbtinio intelekto naudojimą leidybos sektoriuje, atlieka savo pačios tyrimą bei pasirašo šiuo klausimu pasisakančių giminingų organizacijų pareiškimus. Įsijungdama į besitęsiančią diskusiją Taryba nori pateikti savo poziciją ir reikalavimus.

Nė vieno nepalikti nuošalyje – mūsų teisiniai reikalavimai

- *Literatūrinį vertimą kaip meną įgalina autorizavimas, atlyginimas ir skaidrumas**
Bet koks autorių teisių saugomos medžiagos panaudojimas komerciniams tikslams, pavyzdžiui, dirbtinio intelekto mokymams, visada turi būti aptariamasis su autoriumi ir laikomas pasirenkamąja sąlyga.
- *Skaidrumas visuose leidybos proceso etapuose, ir kuriant, ir platinant*
Reikėtų tinkamai laikytis dirbtinį intelektą naudojančioms įmonėms nustatytų skaidrumo reikalavimų. Atitinkamai jei generatyvinis dirbtinis intelektas naudojamas bet kuriuo leidybos proceso etapu, tai turėtų būti aiškiai nurodyta ant galutinio produkto. Visi gamybos grandinės dalyviai turi būti atsakingi už dirbtinio intelekto naudojimą savo darbe bei turėtų už tą konkretų darbą gauti teisingą atlygį.
- *Jokio viešojo finansavimo leidybai pasitelkiant generatyvinį dirbtinį intelektą*
Public policies are crucial for the industry: the market alone cannot sustain the vibrant cultural life of a modern country. The economic interests behind AI do not need to be incentivised.

Nepalikti nuošalyje nė vienos kalbos – mūsų profesinė perspektyva

- *Mašinos yra ne vertėjai, jos – negyvos. Jos ne verčia, o generuoja tekstinę medžiagą.*
Dirbtinio intelekto naudojimas standartizuoja vertimus, skurdindamas rašytinę kultūrą ir kalbas be kita ko dėl pradinio šališkumo (polinkio pasirinkti pirmąją mašinos mums siūlomą galimybę) ir savaiminės taršos (mašina mokosi pati iš savęs).
- *Kiekvienas žanras nusipelno būti verčiamas žmogaus*
Mintis, kad kai kurios knygos geriau nei kitos tinka būti „apdorotos“ dirbtinio intelekto, skatina pavojingą aukštosios literatūros ir bet kokių kitų tekstų atskyrimą, trukdantį visuomenei vystytis skaitant.
- *Kiekviena kalba nusipelno būti verčiama žmogau*
Nesutinkame su mintimi, kad dirbtinis intelektas daro mažesnes kalbas prieinamesnes. Veikiau jau įspėjame dėl pavojaus, atsirandančio vyraujančias kalbas pasitelkiant kaip tarpines. Netarpininkaujant vertėjams leidėjai,

sprendami, ką importuoti į savą kultūrą, dar labiau priklausys nuo rinkos mechanizmų.

Nepalikti nuošalyje nė vienos knygos – mūsų žmogiškieji įsitikinimai

- *Literatūrinis vertimas nėra perrašymas*
Literatūros vertėjai verčia tam tikrame kultūriniame, socialiniame ir istoriniame kontekste išsakniusius tekstus skaitytojams, kurie taip pat gyvena konkrečiame savo kontekste. Verčiant būtina šiuos kontekstus suprasti bei mokėti kūrybiškai juos suderinti. Jokia mašina to negali padaryti be didelių žmogaus pastangų.
- *Kūryba daro mus žmonėmis*
Abejoti – žmogiška, o jokia mašina neabejoja. Dirbtinio intelekto sistemos siūlo „funkcionalius“ sprendimus, kurių niekas negali atsekti ar jais abejoti. Žmonės turėtų turėti teisę kurti – ir gauti teisingą atlygį, jei tai jų darbas, – taip pat turtinti savo protą ir sielą mėgaujantis kūryba.
- *Literatūrinis vertimas yra literatūrinis darbas*
Kūrybinis vertimas turėtų būti laikomas nacionaline ir tarptautine literatūros vertybe ir kaip toks nusipelno būti saugomas. Duomenų ištraukimo (angl. *web scraping*) praktikos, naudojamos dirbtinio intelekto mokymams, tiesiog siekiant finansinės naudos, pažeidžia ne tik autorių teisių įstatymus, bet kenkia ir visam žmonijos kultūros paveldui

Išvertė Birutė Avižiniene